

Laatste Pascha, Gethsémané

Thema: Lijden, sterven en opstanding
Lukas 22: 7-23 en 39-46

a. De voorbereidingen voor de Paschamaaltijd (Luk. 22: 7-13)

UITLEG VAN DE TEKST

Op de 'dag van de ongehevelde broden' werd ook het paschalam geslacht. Dat gebeurde tussen drie uur 's middags en zes uur 's avonds (in de avond-schemering, want de dag eindigde met zonsondergang). Dit lam was een één-jarig lam, volkomen (gaaf) lam, dat al op de tiende van de maand Nisan was uitgezocht. De Heere Jezus weet deze dingen ook. Hij weet het beter dan wie ook. Hij Zelf zal het Paschalam zijn. Maar eerst wil Hij met Zijn discipelen de paschamaaltijd eten. Het zal deze keer een bijzondere maaltijd worden. Het zal een afscheidsmaaltijd en tegelijk een gedachtenismaaltijd worden.

Twee van de discipelen, Johannes en Petrus, krijgen de opdracht om de nodige voorbereidingen te gaan treffen. Het Pascha moest namelijk gevierd worden in de stad Jeruzalem. De bewoners van Jeruzalem moesten zelfs kamers in hun huizen beschikbaar stellen voor de families van buiten de stad.

Op hun vraag waar de Heere Jezus wil dat ze een zaal in gereedheid brengen, krijgen ze een wat geheimzinnig antwoord. De naam van de eigenaar van het huis noch het adres worden genoemd. Ze krijgen alleen een teken. Als ze een man zien die een zware (ge vulde) waterkruik op het hoofd draagt (letterlijk: torst), moeten ze die volgen.

Nu is het in het Oosten niet zo gebruikelijk dat een man een waterkruik draagt. Maar het meest opval-

lende is dat iemand die een zware waterkruik draagt, rechtsomkeert maakt. Dus als ze een man ontmoeten met een waterkruik op het hoofd, die zich omdraait en voor hen uitgaat naar een huis, is dat niet zomaar. Daarom moeten ze hem volgen. Gekomen bij het huis, moeten ze aan de huiseigenaar vragen waar de zaal is waar de Heere Jezus met Zijn discipelen het Pascha zal eten. Hij noemt Zichzelf daarbij de 'Meester'. Dit zou kunnen vermoeden dat het gaat om het huis van een voor de Heere Jezus bekende.

Sterker echter komt erin tot uiting dat Hijzelf alles leidt en in de hand heeft. Hij wil dit Pascha met Zijn discipelen houden. Zelf heeft Hij ervoor gezorgd dat het zal gebeuren.

De beide discipelen vinden daar namelijk een klaargemaakte opperzaal (kamer op het dak gebouwd), d.w.z.: voorzien van rustbedden, etc. en van zuurdeeg gereinigd. Daar moeten ze de overige voorbereidingen treffen. Deze geheimzinnige aanduiding heeft tegelijk als bedoeling dat Judas niet op de dingen vooruit kan lopen. Ook Judas, ook de satan, moet wachten op Gods tijd!

TER OVERWEGING

Duidelijk komt in dit gedeelte aan het licht, dat de Heere Jezus gekomen is om de wet te vervullen. Niets heeft Hij aan de kant gezet. Zie de viering van de paschamaaltijd. Tegelijk weet Hij dat het deze keer een heel bijzondere maaltijd zal zijn. Zijn tijd is nabij. Toch gaat Hij dit niet uit de weg. Hij is gekomen om alles wat de wet vraagt, volkomen te volbrengen. Maar alles op de gestelde tijd! In alles heeft Hij de leiding. Alles en allen zijn aan Hem on-

derworpen. Dat blijkt hier al. Daarom zal ook Judas, in wie de satan gevaren is, met het Sanhedrin niet vooruit kunnen grijpen. In de vertelling kunt u opnieuw laten uitkomen dat, zoals steeds, ook hier de vernedering van de Heere Jezus duidelijk aan het licht komt. Nergens was ooit voor Hem plaats. Dat begon al toen Hij geboren werd. Ook nu, nu Hij de paschamaaltijd wil houden met Zijn discipelen, is Hij afhankelijk van anderen. Hij heeft geen huis, geen plaats voor Zichzelf.

Toch – en laat dat ook duidelijk naar voren komen – is de Heere Jezus geen martelaar. Hij is Middeelaar. Gewillig gaat Hij het lijden tegemoet. En Hij houdt daarbij Zelf alle dingen in de hand. Wat nodig is, bereidt Hij zelfs in stilte voor (de ruimte voor het Pascha).

GELOOFSLEER

Heidelbergse Catechismus, zondag 15, vraag en antwoord 37. (Christus heeft tijdens Zijn hele leven op aarde geleden. In het bijzonder aan het einde van Zijn leven. Daar hoort ook het laatste Pascha bij.)

b. De viering van de paschamaaltijd (Luk. 22: 14-23)

UITLEG VAN DE TEKST

Nadat Petrus en Johannes alles in gereedheid gebracht hebben, breekt het uur aan waarop men het geslachte lam moet gaan eten (vers 14).

De gang van de paschaviering gaat ongeveer als volgt. Aan het begin van de maaltijd vulde de vader van het gezin de beker met wijn en sprak er de zegen over uit. Deze beker ging dan rond. Dit gebeurde tijdens de maaltijd wel zo'n drie keer. Na de eerste beker werden bittere kruiden, in azijn gedoopt, rondgegeven. Deze kruiden deden denken aan de bitterheid van Egypte. Tijdens het Pascha werd ook de vraag gesteld: 'Waarom is deze nacht anders dan alle andere nachten?' Op deze vraag werd de geschiedenis van de uittocht verteld om te gedenken. Een tweede beker werd rondgegeven, waarna ongezuurd brood werd gegeten. Het breken van het brood werd gevolgd door de eigenlijke paasmaaltijd; het eten van het geslachte en gebraden lam, waarvan in de nacht van de uittocht het bloed gestreken was aan de deurposten. Dan werd de derde beker rondgegeven, de beker der dankzegging. Dat ging over in het zingen van het 'Hallel', de psalmen 113-118. Er wordt ook wel gesproken over de vierde beker, als een verwijzing naar de toekomst.

Inmiddels is de Heere Jezus er met de twaalf apostelen. Weer merken we op dat de Heere Jezus Zelf

de dingen leidt. Zo ook het gesprek. Het was zijn grote verlangen om voordat Hij gaat lijden (en sterven), dit met Zijn discipelen te doen (vers 15).

Let daarbij wel op de zo dadelijk aan het licht komende vergelijking. Het gaat er niet om dat dit de laatste keer is. Het gaat om het anders dan de andere keren! En dat blijkt uit het vervolg.

De Heere Jezus neemt afscheid van dit Pascha. Dat is onvervuld! Het herinnerde aan de uittocht uit Egypte en aan het bloed van het lam, dat vrijstelling gaf van de dood (Ex. 12: 13). De vervulling ligt echter in het eten en drinken in Gods Koninkrijk. Dan is er de volkomen verlossing van de zonde, de dood en de duivel. Dan neemt de Heere Jezus de beker met wijn, we zullen hier moeten denken aan de eerste keer, en geeft opdracht deze rond te laten gaan. Zelf neemt Hij er niet van. In vers 18 volgt een verklaring waarom niet. Het is een teken van de voorbereiding op het lijden dat nu aanbreekt. Tegelijk is het ook een teken dat Hij alleen deze weg zal moeten gaan en zal gaan. Dat geeft het rijke uitzicht van de definitieve komst van Gods Koninkrijk. De weg daartoe zal geopend worden door het volkomen offer dat Hij gaat brengen. En dat zal al de Zijnen echte blijdschap geven (symbolisch uitgedrukt in het drinken van de wijn).

Dat het lijden, dat voor de Heere Jezus nu echt aanstaande is, is ten behoeve van de Zijnen komt ook uit in het vervolg. Hij neemt van het ongezuurd brood, dankt opnieuw de Heere, breekt het in stukken en deelt het uit aan de anderen. Daarbij spreekt Hij de woorden: 'Dat is Mijn lichaam, hetwelk voor u gegeven wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis.' Bij het opnieuw uitreiken van de beker (de derde beker die rondging), spreekt Hij de woorden: 'Deze drinkbeker is het nieuwe testament (verbond) in Mijn bloed, hetwelk voor u vergoten wordt.'

De discipelen moeten bij het eten van dit brood en het drinken van de wijn nu denken aan Zijn komend sterven voor hen. Zoals Hij brood en wijn geeft, zo geeft Hij Zijn lichaam en bloed tot vergeving van de zonden. Hij is de echte Bevrijder uit de macht van de zonde en de dood. Daarbij spreekt Hij ook over het 'bloed van het nieuwe testament (verbond)'. Zoals de omgang tussen de heilige God en de zondige mens alleen mogelijk was door middel van het bloed van een offerdier, zo zal er nu alleen door middel van het bloed van Christus omgang mogelijk zijn tussen een zondaar (die op Christus leerde vertrouwen) en God. Het geheim van deze omgang ligt in de vergeving, die Christus verworven heeft door Zijn offer.

Tegelijk komt hier heel duidelijk naar voren: het eenzijdige verlossingswerk. Als in het Oude Testament 'het boek des verbonds' wordt voorgelezen, sprenkelt Mozes, na de gedane belofte van het volk, bloed op het volk (Ex. 24: 8). Maar hier worden van te voren geen beloften gevraagd. Dus geen tweezijdige verbondssluiting, maar eenzijdig! Bij alles geeft de Heere Jezus ook aan dat het 'vergieten' van Zijn bloed nu heel dichtbij is. 'De hand desgenen, die Mij verraadt, is met Mij aan tafel' (vers 21). Met de hand wordt hier, zoals begrijpelijk, de persoon van Judas bedoeld. Zijn hand is met die van de Heere Jezus op weg naar de etensschotel en naar de saus om in te dopen (Matth. 26: 23). Maar het zal Hem niet overvallen. Doel- en welbewust gaat Hij deze weg. Hoe diep en zwaar de weg ook zal zijn, onbegaanbaar voor enig mens; toch zal het leiden tot groter heerlijkheid voor Hem en al de Zijnen.

Maar voor de verrader is het véél erger. Hij zal het verliezen. De discipelen ontgaat de bemoedigende kracht van Jezus' woorden. Bij hen blijft haken: 'Wee die mens, door welke Hij verraden wordt' (vers 22). En dat leidt tot een onderlinge twist over de vraag wie zoiets toch wel zou doen. Eigenlijk achten ze het niet mogelijk dat Jezus via één van hen dit lijden zou overkomen. In plaats van Hem te gedenken en te vertrouwen zijn ze weer met zichzelf bezig.

TER OVERWEGING

Vooraf voor de jongeren zal het niet zo eenvoudig zijn om dit gedeelte te vertellen. U kunt proberen iets te vertellen over het Heilig Avondmaal, zoals de Heere Jezus dat hier Zelf ingesteld heeft. En daarbij dan vooral wijzen op de tekenen van brood en wijn. Wat betekent dat? Dat legt de Heere Jezus Zelf allemaal uit tijdens de maaltijd.

Het is, denk ik, ook goed mogelijk om weer vanuit het hele gebeuren rondom de uittocht uit Egypte de lijnen door te trekken. Dat doet de Heere Jezus trouwens Zelf ook. Ondanks de verlossing uit Egypte, uit de slavernij, is toch alles nog onvervuld. Er moeten iedere keer weer offers gebracht worden. Er moet iedere keer weer bloed vloeien.

De vervulling ligt in het offer van de Heere Jezus. Dat is volkomen. Daarmee is de toegang tot Gods eeuwig Koninkrijk definitief geopend. Zo mogen we ook in dit gedeelte laten doorklinken de liefde van God voor zondaren. Daarvoor gaf Zich de Heere Jezus. Hij voor mij, daar ik anders de eeuwige dood moest sterven! Dat wordt zichtbaar in het Heilig Avondmaal. En dan niet alleen de verlossing van de dood, ook voor mij, door Christus' offer, maar ook: het eenmaal met Hem in Zijn heerlijkheid mogen aanzitten.

GELOOFSLEER

- Heidelbergse Catechismus, zondag 28. (Deze zondag gaat over het Heilig Avondmaal. Christus heeft Zijn bloed vergoten en Zijn lichaam is verbroken, net zoals brood en wijn bij het Pascha gebroken en vergoten werden, vraag en antwoord 75. Over de inzet van het Heilig Avondmaal gaat het in vraag en antwoord 77.)
- Nederlandse Geloofsbelijdenis, artikel 35. (Van het Heilig Avondmaal onzes Heeren Jezus Christus. Ook hier worden de lijnen van de wijn en het brood naar het bloed en lichaam van Christus getrokken. Ook de instelling door de Heere Jezus Christus wordt beleden.)

c. Gethsémáné (Luk. 22: 39-46)

UITLEG VAN DE TEKST

De verzen 24-38, waarin de verloochening van Petrus wordt vermeld en waarin Jezus spreekt over de manier waarop Hij gevolgd moet worden, blijven buiten beschouwing. Na dit gedeelte maakt de Heere Jezus de gang van Jeruzalem naar de dichtbij gelegen Olijfberg. Nadrukkelijk staat erbij 'gelijk Hij gewoon was' (vers 39). Hij deed dat vaker. Ook Judas die er nu niet meer bij is (zie Joh. 13: 27-30), blijkt straks wel te weten waar hij zijn Meester moet zoeken. De Heere Jezus gaat met de elf discipelen naar de plaats die Gethsémáné heet (zie Mark. 14: 32). Hij is hier gekomen om Zich in gebed voor te bereiden op de huiveringwekkende dingen die zullen komen. Eerst spoort Hij de discipelen aan tot gebed: 'Bidt, dat gij niet in verzoeking komt' (vers 40). Uit Matth. 26: 36-46 weten we dat Hij Petrus, Jakobus en Johannes nog verder meeneemt dan de andere discipelen. Dan laat Hij ook hen achter, om iets verderop (ongeveer zo ver weg als je een steen kunt gooien) helemaal alleen met Zijn Vader te zijn. Daar knielt Hij neer (vers 41).

Wat bidt de Heere Jezus? Hij vraagt of Zijn vader deze drinkbeker van Hem wil wegnemen (vers 42). Met de drinkbeker wordt het komende lijden en daarin allereerst de toorn van Zijn Vader bedoeld. Hier proeven we hoe zwaar het Hem valt. En toch bidt Hij erbij: 'Niet Mijn wil, maar de Uwe geschiede.'

Straks aan het kruis zal Christus écht door Zijn Vader verlaten worden. Nu nog niet. Nu krijgt Hij een engel te zien die Hem versterkt voor de komende strijd (vers 43). Daarna wordt de strijd nog veel intenser en daarmee Zijn gebedsworsteling ook. Een ontroerend bewijs daarvan vinden we in bloeddruppels die door de angst uit Zijn lichaam geperst worden.

En Zijn discipelen? Strijden zij met hun Meester mee? Als de Heere Jezus bij hen komt, vindt Hij hen slapend. Hij moet de strijd écht alleen strijden. Uit bijvoorbeeld Matth. 26: 36-46 weten we dat het gebeuren met de slapende discipelen zich tot drie-maal toe herhaalt.

Christus maakt Zijn slapende discipelen wakker: 'Wat slaapt gij? Sta op en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt' (vers 46). Zij beseffen niet wat er gaat gebeuren. Zij zien niet dat juist nu de beslissende slag gestreden zal worden. Daarom spoort de Heere Jezus hen indringend aan om te waken en te bidden. Anders zijn zij een hulpeloze prooi voor de satan die nu zijn kans schoon ziet.

TER OVERWEGING

In de hof van Gethsémané laat de Heere Jezus heel diep in Zijn hart kijken. Hier zien we iets van de angst en de ontzetting die het komende lijden en sterven Hem aan hebben gedaan. Het is belangrijk dat ook de kinderen hier iets van 'proeven'.

Enkele dingen die we van de intensiteit van Zijn lijden kunnen leren:

- Het ergste voor Gods Zoon is niet het komende lichamelijke lijden, maar de toorn van Zijn Vader over de zonden die op Hem gelegd zullen worden. Begrijpen we daar iets van?
- Als het komende lijden Hem zo intens beangstigt, hoe erg moeten onze zonden en Gods toorn over onze zonden dan wel niet zijn!
- Christus weet wat het ergste lijden (en angst) is. Daarom begrijpt Hij wat het is als wij moeten lij-

den. Ook kan en wil Hij ons in onze beproevingen (en angsten) te hulp komen (zie Hebr. 2: 18).

- Dat Christus wil lijden en sterven betekent niet dat Hij het fijn zou vinden. Het is voor Hem zo verschrikkelijk, dat Hij zelfs aan Zijn Vader vraagt om verlost te worden van deze bittere drinkbeker. Wat dat betreft hoeven ook wij niet om beproevingen en om lijden te vragen; we mogen zelfs vragen ervan verlost te worden. Dat mag u ook aan de kinderen vertellen met betrekking tot de dingen waarmee zij het moeilijk hebben. Toch onderwerpt Gods Zoon Zich hier volkomen aan Zijn Vader: 'Niet Mijn wil, maar de Uwe geschiede.' Dat hoort er bij! Ook hierin geeft Hij het volmaakte voorbeeld.

GELOOFSLEER

- Heidelbergse Catechismus, zondag 49. (De derde bede is: 'Uw wil geschiede, gelijk in den hemel, alzo ook op de aarde.' Niet onze wil is doorslaggevend, maar de wil van God. Alleen die is goed. Vanuit dit gebed mogen we alles aan God voorleggen.)
- Heidelbergse Catechismus, zondag 52, vraag en antwoord 127. (De zesde bede is: 'Leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze.' Uit onszelf zijn we zo zwak dat we niet een ogenblik kunnen bestaan, kunnen waken. De vijanden liggen op de loer. Wat is het gebed nodig of de Heilige Geest ons staande wil houden en wil sterken opdat we in deze geestelijk strijd niet onderliggen.)